УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Датум: 10.12.2020.

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. ДАТУМ И ОРГАН КОЈИ ЈЕ ИМЕНОВАО КОМИСИЈУ.

Одлуком од 23.11.2020. Научно-наставног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду образована је комисија за оцену подобности докторанта Исидоре Комадине **„ФОРМИРАЊЕ СОЦИОКУЛТУРНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ У НАСТАВИ РУСКОГ ЈЕЗИКА ПОСРЕДСТВОМ УЏБЕНИКА".**

2. САСТАВ КОМИСИЈЕ.

1. Др Ксенија Кончаревић, редовни професор, датум избора у звање: 8.4.2008.
Филолошки факултет Универзитета у Београду
Ужа научна област: Русистика

2. Др Биљана Марић, ванредни професор, датум избора у звање: 22.9.2020.
Филолошки факултет Универзитета у Београду
Ужа научна област: Русистика

3. Др Јелена Гинић, доцент, датум избора у звање: 17.12.2019.
Филолошки факултет Универзитета у Београду
Ужа научна област: Русистика

4. др Маја Павловић-Шајтинац, доцент, датум избора у звање: 25.2.2020.
Филозофски факултет Универзитета у Приштини са привр. седиштем у Косовској Митровици
Ужа научна област: Русистика

II БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Исидора (Димитрија) Комадина (рођ. Милић) рођена је у Косовској Митровици 17.12.1985. године од оца Димитрија и мајке Слађане Милић (рођене Стојановић). Основну и средњу школу завршила је у Косовској Митровици. Филозофски факултет Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, одсек Српска књижевност и језик уписује 2004. године, а одсек Руски језик и књижевност 2007. године. На Катедри за руски језик и књижевност дипломирала је 2011., и исте године уписује мастер студије на Филолошком

факултету Универзитета у Београду на модулу Језик, књижевност, култура. Три године радила је у основној школи „Свети Сава“ Граце, општина Прилужје, и у средњој техничкој школи „Никола Тесла“ из Обилића као наставник руског језика. У звање сарадника у настави изабрана је 2012. године на Филозофском факултету Универзитета у Приштини на предметима Методика наставе руског језика и Руски језик 1,2,3,4. Мастер рад на тему *Фразеолошка истраживања у српској лингвистичкој русистици* одбранила је 2014. и исте године уписује докторске студије на Филолошком факултету Универзитета у Београду. 2018. године дипломирала је и на Катедри за српску књижевност и језик.

Поред редовног школовања била је члан драмске секције факултета и активно учествовала у програмима које је ова секција реализовала.

Стручно усавршавање у трајању од месец дана реализовала је у Белгороду (Русија), на програму «Русский язык как иностранный» 2016. Такође, стручно усавршавање у трајању од месец дана у Санкт Петербургу на програму «NY-St.Petersburg Institute of Linguistics, Cognition and Culture» 2017.

Реализовала је и наставу српског језика у трајању од 20 часова у оквиру програма «Српски језик са применом нових образовних технологија» у руској говорној средини, Белгород, 2016. године.

Од 2018. године ради као секретар Катедре за руски језик и књижевност, а члан је и Наставно-научног већа Филозофског факултета у Косовској Митровици.

III БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Исидора Милић, *Настава руског језика у курикулумима Филозофског факултета Универзитета у Приштини*, Универзитетска славистика: традиције, савремено стање, перспективе, Филолошки факултет, Београд, 241 – 255.

Исидора Милић, *Пројектни задаци у настави руског језика као страног*, Иновације у васпитању и образовању: дигитализација, иновативни програми и модели, Учитељски факултет у Призрену, 97 – 107.

Исидора Милић, *Деловање афективних фактора на усвајање енглеског и руског језика у основношколском образовању*, Зборник радова Филозофског факултета у Приштини, Филозофски факултет Универзитета у Приштини, vol. (1), no 47, 217 – 233.

Исидора Комадина, *Фразеологизми са компонентама Бог, анђео и ђаво у руском и српском језику*, Наука без граница, Филозофски факултет Универзитета у Приштини, 2019, 381-395.

Александра Јовић, Исидора Комадина, *Културолошка обележја и контрастирање језика у настави,* Наука, настава, учење - проблеми и перспективе, Педагошки факултет у Ужицу, 2019, 395-410.

Увидом у биографију и библиографију кандидата, чињеницу да је положила све испите на програму ДАС, модул Језик Филолошког факултета у Београду, као и да има пет радова објављених у универзитетским гласилима и зборницима, комисија сматра да кандидат Исидора Комадина испуњава све услове за израду докторске дисертације.

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За ментора је предложена **др Ксенија Кончаревић**, редовни професор Филолошког факултета у Београду, Катедра за славистику.

Библиографија ментора са најмање 5 јединица релевантних за област из које се ради докторска дисертација:

1. „Конфронтациона теолингвистика словенских језика: правци истраживања.” У: Ј. Грковић-Мејџор, К. Кончаревић (ур.), *Теолингвистичка про-учавања словенских језика = Theolinguistic studies of Slavic languages*. Београд: САНУ, 2013, 129–152.
2. *Сакрална комуникација: Норме, традиције, средства*. Београд: Универзитет, Православни богословски факултет, Институт за теолошка истра-живања, 2013.
3. Језик и култура: славистичка перспектива. Београд: Универзитет, Филолошки факултет, Славистичко друштво Србије.
4. „Социјализацијски обрасци у уџбеницима руског језика за основну школу“, *Славистика*, књ. 1 (1997) 83-92.
5. „Функција трансмисије културе у уџбенику страног (руског) језика: теоријски оквир и конструкцијска решења“. Четврти међународни интердисциплинарни симпозијум 'Сусрет култура', (Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду, Нови Сад, 1.-2.12.2004), Нови Сад: Филозофски факултет 2006, стр. 763-772.
6. „Уз питање о предмету конфронтационих лингвокултуролошких испитивања“, *Стил*, бр. 7 (2008) 151-161.
7. „Културолошки садржаји у најстаријој српској хрестоматији за учење руског језика (*Руска читанка* Ј. Павловића из 1873)“, [У зб.]: Љ. Суботић, И. Живанчевић-Секеруш (уред.), *Пети међународни интердисциплинарни симпозијум ‘Сусрет култура’*, књ. I (Философски факултет Универзитета у Новом Саду, Нови Сад, 1.12.2009), Нови Сад: Философски факултет 2010, 205-211.
8. „Српска сакрална комуникативна култура као предмет лингвистичких истраживања“, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, књ. 39/1 (2010) 73-82.
9. Руска сакрална комуникативна култура XIX и XX века кроз призму књижевности и публицистике“, *Славистика*, књ. 15 (2011) 139-148.
10. „Норме вербалног комуникацијског понашања у православном социолекту руског и српског језика“, у: А. К. Гадомски, К. Кончаревић (уред.), *Теолингвистика: међународни тематски зборник радова = Теолингвистика: международный тематический сборник статей,* Београд: Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања 2012, 102-115.
11. „Говор православних клирика и верника у српској језичкој и социокултурној средини (екстралингвистички оквир и системско-структурална анализа)“, Socjolingwistyka, Krakow, 27 (2013), 55-67.
12. „О неким аспектима пасторалне комуникације у српској говорној и социокултурној средини“, *Socjolingwistyka*, Krakow, 28 (2014), 187-202.
13. „Теорија комуникационе културе у лингводидактичкој примени“, *Речи*, књ. VII/ 1 (2015) 35-46.

Комисија сматра да проф. др Ксенија Кончаревић испуњава све услове за ментора предложене докторске дисертације, за област *Лингвистичка русистика* – *ЛИНГВОКУЛТУРОЛОГИЈА - ФИЛОЛОШКЕ НАУКЕ*.

VI ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

1. ОЦЕНА ФОРМУЛАЦИЈЕ НАЗИВА ТЕЗЕ (НАСЛОВА).

Комисија закључује да је предложени назив тезе „*ФОРМИРАЊЕ СОЦИОКУЛТУРНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ У НАСТАВИ РУСКОГ ЈЕЗИКА ПОСРЕДСТВОМ УЏБЕНИКА*" прикладан и да добро репрезентује суштину предложене теме истраживања.

2. ОЦЕНА ПРЕДМЕТА (ПРОБЛЕМА) ИСТРАЖИВАЊА.

Предмет проучавања ове дисертације јесте формирање социокултурне компетенције у настави руског језика посредством уџбеника за општеобразовни профил наставе. Социокултурна компетенција подразумева упознавање са земљом, културом, начином живота,

менталитетом циљаног језика и стицање знања, навика и умења која омогућавају ефективно учешће у међукултурној комуникацији (А. В. Сергеева 2005; И. А. Стернин 1996; Ю. Е. Прохоров 2003, M. Byram 1997).

Изворни говорник посматра културу из етноцентричне перспективе тј. у основи система уверења и вредновања користи сопствено социокултурно искуство и његов контакт са другим културама. Они који уче језик имају другачију перцепцију исте културе, из њихове сопствене етноцентричне перспективе. Стицањем социокултурне компетенције у стању смо да културолошке системе различитих језика доводимо у везу. Интеркултурална комуникативна компетенција укључује четири димензије: знање, вештину, став и критичку културну свесност према одређеној култури која се стиче и посредством уџбеника.

Уџбеници имају важну улогу у промоцији интеркултуралних ставова, имају моћ да утичу на ученикове став и понашање према страним културама, па самим тим дају велики допринос испуњавању једног од основних циљева наставе страног језика у нашим, а и европским курикулумима *...стицање позитивног односа према другим језицима и културама, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији.*

У овом раду кандидат истражује елементе руске националне комуникационе културе у поређењу са српском у уџбеницима руског језика општеобразовног профила наставе. У садашњем моменту развоја лингводидактике конфронтациона анализа се све више са лингвистичког усмерава на комуникациони, социокултурни и дискурзивни аспект употребе језика, како примећује Ксенија Кончаревић и даље наводи да „фокусирају се сви они елементи социокултурног контекста који су релевантни за адекватну продукцију и рецепцију говора: комуникациони обичаји, норме, правила, социјалне конвенције, културолошка знања и сл. Значајну димензију комуникације на језику који је предмет усвајања представља умесност вербалног и невербалног понашања у датој култури. Другим речима, учесник комуникације треба не само да располаже одређеним инвентаром језичких и говорних средстава него и да познаје правила, традиције, норме, средства аутентичног комуникационог понашања изворних говорника страног језика како би адекватно реаговао на комуникационе радње саговорника и како у сопственом изражавању не би допуштао грешке изазване интерференцијом матерње комуникационе културе.“

Утицаји националних специфичности одређене лингвокултуролошке заједнице на процесе и резултате међуетничке комуникације не треба ни преувеличавати ни занемаривати. Неопходна је теоријска и практична обрада, с циљем издвајања оних компонената комуникације у којима су карактеристике националног менталитета најизраженије.Расветљавање и описивање конкретних разлика двају језика дају нам материјал за истраживање питања међусобног односа националне комуникације и националне културе. Као извор информација о комуникационој култури могу послужити све структуралне компоненте уџбеника које се користе за презентацију свих врста лингвокултуролошких информација, па је из тог разлога уџбеник руског језика предмет нашег истраживања. Истражујемо сличности између појава и елемената двеју комуникационих култура које стимулишу позитиван трансфер, и истражујемо разлике које могу постати узрок међукултурне интерференције или изазвати тзв. комуникацијски шок.

Комисија закључује да је предложени предмет истраживања својом сложеношћу, актуелношћу и значајем погодан за дисертационо истраживање.

3. БИБЛИОГРАФИЈА ПРЕЛИМИНАРНИХ ИСТРАЖИВАЊА.

Кандидат Исидора Комадина прилаже обиман списак истраживања релевантних за тему докторске дисертациције. Прелиминарну библиографију сачињавају јединице објављене на више

страних језика и српском. Овде наводимо јединице најзначајније за кандидатово истраживање, уз представљање података о изворима који ће чинити корпус за ексцерпирање грађе:

Извори

1. Александар Терзић, Марија Межински, Ивана Секицки, Руски језик за 3 разред гимназије, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2013.
2. Александар Терзић, Марија Межински, Руски језик за 2 разред гимназије, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
3. Биљана Вићентић, Маријана Папрић, Вера Лазаревић Вуловић, До встречи в России 1, Руски језик за први разред гимназије и стручне школе, Београд, 2020.
4. Биљана Вићентић, Маријана Папрић, Вера Лазаревић Вуловић, До встречи в России 2, Руски језик за други разред гимназије и стручне школе, Београд, 2019.
5. Биљана Вићентић, Маријана Папрић, Вера Лазаревић Вуловић, До встречи в России 3, Руски језик за трећи разред гимназије и стручне школе, Београд, 2015.
6. Биљана Марић, Маријана Папрић, Лука Меденица, До встречи в России 4, Руски језик за четврти разред гимназије и стручне школе, Београд, 2016.
7. Др Урсула Бер, др Рима Брајтшпрехер, Елке Колодји, Росвита Штар, др Хајке Вапенханс, Диалог 1, Руски језик за пети разред основне школе, Дата статус, Београд, 20
8. Др Урсула Бер, др Рима Брајтшпрехер, Елке Колодји, Росвита Штар, др Хајке Вапенханс, Диалог 2, Руски језик за шести разред основне школе, Дата статус, Београд, 2011.
9. Др Урсула Бер, др Рима Брајтшпрехер, Елке Колодји, Росвита Штар, др Хајке Вапенханс, Диалог 3, Руски језик за седми и осми разред основне школе, Дата статус, Београд, 2012.
10. Ирис Адлер и сар. Привет 2, Руски језик за први и други разред средње школе, Дата статус, Београд, 2011.
11. Ирис Адлер и сар. Привет 3, Руски језик за трећи и четврти разред средње школе, Дата статус, Београд, 2
12. Јелена Гинић Анита Тешић, Родничок 4, Руски језик за четврти разред основне школе, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2014.
13. Јелена Гинић, Драгана Керкез, Конечно 1, Руски језик за пети разред основне школе, Клетт, Београд, 2018.
14. Кристине Амштајн Баман, Улф Боргварт, Моника Брош, Данута Генч, Наталија Осипова Јос, Гизела Рајхерт Боровски, Евелин Валах, Жаклин Ценкер, Драгана Керкез, Јелена Гинић, Конечно 2, Руски језик за шести разред основне школе, Клетт, Београд, 20
15. Кристине Амштајн Баман, Улф Боргварт, Моника Брош, Данута Генч, Наталија Осипова Јос, Гизела Рајхерт Боровски, Евелин Валах, Жаклин Ценкер, Драгана Керкез, Јелена Гинић, Конечно 3, Руски језик за седми разред основне школе, Клетт, Београд, 20
16. Кристине Амштајн Баман, Улф Боргварт, Моника Брош, Данута Генч, Наталија Осипова Јос, Гизела Рајхерт Боровски, Евелин Валах, Жаклин Ценкер, Драгана Керкез, Јелена Гинић, Конечно 4, Руски језик за осми разред основне школе, Клетт, Београд, 2016.
17. Лука Меденица, Бранислав Николић, Мира Симеуновић, Наш класс 1, Руски језик за пети разред основне школе, Завод за уџбенике, Београд, 2018.
18. Лука Меденица, Бранислав Николић, Мира Симеуновић, Наш класс 2, Руски језик за шести разред основне школе, Завод за уџбенике, Београд, 2019.
19. Лука Меденица, Бранислав Николић, Мира Симеуновић, Наш класс 3, Руски језик за седми разред основне школе, Завод за уџбенике, Београд, 2018.
20. Лука Меденица, Бранислав Николић, Мира Симеуновић, Наш класс 4, Руски језик за осми разред основне школе, Завод за уџбенике, Београд, 2018.
21. Људмила Поповић и Јелена Гинић, Родничок ,Руски језик за осми разред основне школе, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2016.
22. Људмила Поповић и Јелена Гинић, Родничок 1, Руски језик за први разред основне школе, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд,
23. Људмила Поповић и Јелена Гинић, Родничок 2, Руски језик за друг разред основне школе, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2019.
24. Људмила Поповић и Јелена Гинић, Родничок 3, Руски језик за трећи разред основне школе, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд,
25. Људмила Поповић и Јелена Гинић, Родничок 5, Руски језик за пети разред основне школе, Завод

за уџбенике и наставна средства, Београд, 2018.
26. Људмила Поповић и Јелена Гинић, Родничок 6, Руски језик за шести разред основне школе, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2020.
27. Људмила Поповић и Јелена Гинић, Родничок 7, Руски језик за седми разред основне школе, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2017.
28. Марија Межински, Александар Терзић, Руски језик за 4 разред гимназије, Завод за уџбенике, Београд, 2011.
29. Марина Петковић, Светлана Мирковић, Предраг Пипер, Орбита 1 Руски језик за пети разред основне школе, Завод за уџбенике, Београд, 2014.
30. Марина Петковић, Светлана Мирковић, Предраг Пипер, Орбита 2, Руски језик за шести разред основне школе, Завод за уџбенике, Београд, 2020.
31. Марина Петковић, Светлана Мирковић, Предраг Пипер, Орбита 3, Руски језик за седми разред основне школе, Завод за уџбенике, Београд, 2014.
32. Марина Петковић, Светлана Мирковић, Предраг Пипер, Орбита 4, Руски језик за осми разред основне школе, Завод за уџбенике, Београд, 2018.
33. Предраг Пипер, Вучина Раичевић, Андреј Тарасјев, Руски језик за трећи разред гимназије и угоститељско-туристичке школе, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2011.
34. Предраг Пипер, Вучина Раичевић, Андреј Тарасјев, Руски језик за четврти разред гимназије и угоститељско-туристичке школе, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 20.
35. Предраг Пипер, Вучина Раичевић, Руски језик за други разред гимназије и угоститељско-туристичке школе, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2015.
36. Предраг Пипер, Марина Петковић, Вучина Раичевић, Руски језик за први разред гимназије и угоститељско-туристичке школе, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2015.

Литература

1. Byram M., Genevieve Zarate and Gerhard Neuner. Sociocultural competence in language learning and teaching. Germany: Council of Europe, 1997.

2. Malić J. Koncepcija suvremenog udžbenika. Zagreb: Školska knjiga, 1986.

3. Poljak V. Didaktičko oblikovanje udžbenika i priručnika. Zagreb: Školska knjiga, 1980.

4. Rosandić I. Prema znanstvenoj verifikaciji udžbenika za strane jezike. SJ, 4, 170–181, 1989.

5. Rosandić I. Tekst u nastavi njemačkog kao stranog jezika. Doktorska disertacija. Zagreb: Filozofski fakultet, 1988.

6. Zujev D. D. Školski udžbenik. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Zagreb. Školska knjiga, Sarajevo: Svjetlost, Novi Sad: Zavod za izdavanje udžbenika, Titograd: Republički zavod za unapređivanje vaspitanja i obrazovanja, 1988, 193.

7. Аврамова В. Компоненты лингвокультурологического концепта // VIII Международный симпозуим МАПРЯЛ 2002. Теоретические и методические проблемы русского языка как иностранного в начале XXI века. Велико Търново, 2002, 377-382.

8. Алексеева Л. М. Метафоры, которые мы выбираем: (Опыт описания индивидуальной концептосферы) // С любовью к языку: Сб. науч. тр. Москва; Воронеж, 2002.

9. Антипов Г. А., Донских О. А., Марковина И. Ю., Сорокин Ю. А. Текст как явление культуры. Новосибирск, 1989.

10. Апресян Ю. Д. Образ человека по данным языка // Вопросы языкознания, 1995, №1.

11. Арнольд М. М. Введение в лингвокультурологию. М., 1994.

12. Арутюнов А. Р. Конструирование и Экспертиза учебника. Москва: Институт русского языка им. А. С. Пушкина, 1987.

13. Арутюнов, А. Р. Теория и практика создания учебника русского языка для иностранцев. Москва: Русский язык, 1990.

14. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека. М., 1999.

15. Арутюнова С. А., Багдасаров А. Р. Язык – культура – этнос. М., 1994.

16. Аскольдов С. А. Концепт и слово // Русская словесность. От теории словесности к структуре текста. Антология. Под ред. проф. В. П. Нерознака. М.: Academia, 1997.

17. Ассоциативный словарь русского языка. Русский ассоциативный словарь. (Караулов Ю. Н., Сорокин Ю. А., Тарасов Е. Ф., Уфимцева Н. В., Черкасова Г. Я.) Кн.1-6, М., 1994-1998.

18. Белянко О. Е., Трушина Л. Б. Русские с первого взгляда. Что принято и что не принято у русских. М., 2006.

19. Бим И. Л. К разработке теории учебника неродного языка. РЯЗР, 1975/5: 51–56.

20. Бим И. Л. Ключевые проблемы теории учебника: структура и содержание. СС, 1981, 9–17.

21. Бојовић Ж. Теорије учења и уџбеник. Београд: *Педагогија*, 3–4, 72–84., 2003.

22. Бојовић Ж. Уџбеник у функцији интелектуалног развоја ученика. Нови Сад: Савез педагошких друштава Војводине, 2003.

23. Болдырев Н. Н. Концепт и значение слова // Методологические проблемы когнитивной лингвистики. Воронеж, 2001.

24. Брагина А. А. Лексика языка и культура страны. М., 1978.

25. Брагина Н. Г. Социокультурные конструкты в языке. М.,2005.

26. Булыгина Т. В., Шмелев А. Д. Языковая концептуализация мира. На матер. русской грамматики. М., 1997.

27. Бурвикова Н. Д. Типология текстов для аудиторной и внеаудиторной работы. Москва: Русский язык,1988.

28. Бурвикова Н. Д., Костомаров В. Г. Лингвокультурологические единицы в обучении русскому языку // В: Лингвистическое и культурное разнообразие – фактор европейского развития. Русский язык в контексте Европейского года языков. Bukureshti, 2001, 15-21.

29. Бурвикова Н. Д., Костомаров В. Г. Об одной из единиц описания текста в аспекте диалога культур. – Иностранне языки в школе, 2000, № 5.

30. Буркхарт Ф. Язык, социальное поведение и культура // Образ мира в слове и ритуале. М., 1992.

31. Бурукина О. А. Проблема культурно детерминированной коннотации в переводе: Автореф. дис.... канд. филол. наук. М., 1998.

32. Вайнрайх У. Языковые контакты. Киев, 1978.

33. Вальденфельдс Б. Своя культура и чужая культура. Парадокс науки о «Чужом» // Логос. 1994, № 6.

34. Ван Дейк Т. А. Язык. Познание. Коммуникация. М., 1989.

35. Василева Н., Димитрова Г. Культурно-языковая картина мира в словарном описании // VIII Международный симпозуим МАПРЯЛ 2002. Теоретические и методические проблемы русского языка как иностранного в начале XXI века. Велико Търново, 2002.

36. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов. М., 2001.

37. Вежбицкая А. Сопоставление культур через посредство лексики и прагматики. М., 2001

38. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. М., 1996.

39. Вейсгербер Й. Л. Родной язык и формирование духа. М., МГУ, 1993.

40. Вейсгербер Й. Л. Язык и философия // Вопросы языкознания. 1993, №2.

41. Вендина Т. Русская языковая картина мира сквозь призму словообразования (Макрокосмос). М., 1998.

42. Вендина Т. Языковое сознание и методы его исследования // Вестник МГУ. Серия 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. 1999.

43. Вербицкая Л. А. Слово и текст в диалоге культур. МАПРЯЛ, М., 2000.

44. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. В поисках новых путей лингвострановедения: гипотеза (лого)эпистемы. Мирознание вне и посредством языка. М.2002.

45. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. Лингвострановедческая теория слова. - М., 1980.

46. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. Национально-культурная семантика русских фразеологизмов // Словари и лингвострановедение. М.э 1982.

47. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. Язык и культура. Лингвострановедение. М., 1990.

48. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. Язык и культура. Три лингвострановедческие концепции: лексического фона, речеповеденческих тактик и сапиентемы. М., Индрик, 2005.

49. Виченгич, Б. Речевой этикет у сербов и русских. // И. А. Стернин. П. Пипер (ред.) Коммуникативное поведение славянских народов. Вып. 19., Воронеж, 2004, стр. 95–101.

50. Воркачев С. Г. Культурный концепт и значение // Труды Кубанского государственного технологического университета. Сер. Гуманитарные науки. Т. 17, вып. 2. - Краснодар, 2003.

51. Воркачев С. Г. Лингвокультурология, языковая личность, концепт: Становление антропоцентрич. парадигмы в языкознании // Филологич. науки, 2001, № 1.

52. Воробьев В. В. Прагматические аспекты лингвокультурологии // Социопрагматика и преподавание иностр. языков: Сб. науч. тр. - М.: МГИМО, 1997.

53. Воробьев В. В. Культурологическая парадигма русского языка. М., 1999.

54. Воробьев В. В. Лингвокультурологическая парадигма личности. М.: Рос. ун-т дружбы народов, 1996.

55. Воробьев В. В. Лингвокультурология. Теория и методы. М., 1997.

56. Воробьев В. В. О понятии лингвокультурологии и ее компонентах // Язык и культура. Киев, 1993. С. 42-48.

57. Воробьев В. В. О статусе лингвокультурологии // Материалы IX Конгресса МАПРЯЛ. Братислава, 1999.

58. Гачев Г. Д. Национальные образы мира. Космо-Психо-Логос. М., 1995.

59. Гойхман О. Я., Надеина Т. М. Речевая коммуникация: Учебник // Невербальные средства общения. М. 2001.

60. Горелов И. Н. Невербальные компоненты коммуникации. М., 1980.

61. Гудков Д. Б. Межкультурная коммуникация: проблемы обучения. Учеб.пособие М., 2000.

62. Гудков Д. Б. Прецедентные имена в языковом сознании и дискурсе // Материалы IX Конгресса МАПРЯЛ. Братислава, 1999.

63. Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию. М., 1984.

64. Гумбольдт В. Язык и философия культуры. М., 1985.

65. Гуревич Н. С. Философия культуры. М., 1994.

66. Добровольский Д. О. Национально-культурная специфика во фразеологии // ВЯ, 1997, № 6.

67. Драгичевич, Р. Сербский коммуникативный идеал в сопоставлении с русским (экспериментальное исследование коммуникативного поведения) // In: Коммуникативное поведение славянских народов. Вып. 19., Воронеж, 2004, стр. 90–95.

68. Елизарова Г. В. Культурологическая лингвистика : опыт исследования понятия в методических целях. СПб. : Бельведер, 2000.

69. Жданова В. В. Пословицы и поговорки как источник изучения русского культурно-языкового сознания .// Культурные слои во фразеологизмах и дискурсных практиках : [сб. ст.] / Ин-т языкознания РАН ; отв. ред. В.Н. Телия. - М. : Языки слав. культуры, 2004.

70. Жинкин Н. И. Язык. Речь. Творчество. М., 1998.

71. Журкони И. Культурологическиий подход к обучению русскому языку // Лингвистрическое и культурное разнообразие – фактор европейского развития. Русский язык в контексте Европейского года языков. Bukureshti, 2001, 58-61.

72. Зализняк А. и др. Ключевые идеи русской языковой картины мира // Отечественные записки, 2002, № 3.

73. Зарубина Н. Д. Текст: лингвистический и методический аспекты. Москва: Русский язык, 1981.

74. Захаренко И.В. Прецедентные высказывания как объект лингво-когнитивного анализа // Материалы IX Конгресса МАПРЯЛ. Братислава, 1999.

75. Зимняя И. А. Психология и обучение неродному языку. Москва: Русский язык, 1989.

76. Зуев Д. Д. Некоторые проблемы структуры школьного учебника. СП 1973, 11, 62-72.

77. Зуев Д. Д. О некоторых проблемах создания школьных учебников. СП 1979, 3, 20–26.

78. Ивић И., Пешикан А.и Антић С. Водич за добар уџбеник – општи стандарди квалитета уџбеника.

Нови Сад: Платонеум, 2008.

79. Канон, эталон, стереотип в языковом сознании и дискурсе: Научная дискуссия в Институте языкознания РАН // Язык, сознание, коммуникация. Вып. 9. М., 1999.

80. Карасик В. И. Культурные доминанты в языке // Языковая личность: культурные концепты. Волгоград – Архангельск, 1996.

81. Карасик В. И. О категориях лингвокультурологии // Языковая личность: проблемы коммуникат. деятельности. Волгоград, 2001.

82. Карасик В. И. Языковой круг: Личность, концепты, дискурс. Волгоград, 2002.

83. Караулов Ю. Н. Роль прецедентных текстов в структуре и функционировании языковой личности // Научные традиции и новые направления в преподавании русского языка и литературы. Доклады советской делегации на VI конгрессе МАПРЯЛ. М.: Русский язык, 1986.

84. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность. М., 1987.

85. Караулов Ю. Н. Языковое сознание как процесс (Теоретические предпосылки одного эксперимента) // В: Слово. Юбилеен сборник, посветен на 70-годишната на проф. Ирина Червенкова. С., 2001, 126-135.

86. Ковалева Т. Ю. О содержательных контекстах понятия “концепт”: от В. Гумбольдта и А.А. Потебни к А. Вежбицкой и Ю.С. Степанову // Язык. Человек. Картина мира. Омск, 2000.

87. Коваль О. А. Понятие и культурный концепт в лингвистике // Вестник Московского гос. обл. университета, Серия *«ЛИНГВИСТИКА»* № 1. Москва, МГОУ, 2007.

88. Ковшова М. Л. Культурно-национальная специфика фразеологических единиц: Когнитивные аспекты: Автореф. дис. ...канд. филол. наук / Ин-т языкознания РАН. М., 1996.

89. Колесов В. В. Что такое лингвокультурология. Круглый стол // Мир русского слова, 2000, 2.

90. Колесов В. В. Язык и ментальность. Серия: Slavica Petropolitana. СПб., Петербургское востоковедение, 2004.

91. Колшанский Г. В. Объективная картина мира в познании и языке. М., 1990.

92. Кончаревић К. Комуникативни метод у настави руског језика као страног (основна начела и импликације за курикуларну и уџбеничку теорију), Примењена лингвистика, књ. 1 (2000) 82-92.

93. Кончаревић К. Језик и култура // славистичка перспектива, Београд: Јасен, 2018.

94. Кончаревић К. Метазнања у уџбенику страног (руског) језика, у: А. Вујовић, И. Радовановић, Б. Требјешанин (прир.), Иновације у настави страних језика, Београд: Учитељски факултет Универзитета у Београду 2006, 5-15.

95. Кончаревић К. Метакогнитивна функција савременог уџбеника руског језика у инословенској средини: проблеми и решења. Уџбеник у настави страних језика: зборник радова са симпозијума (Никшић, мај 2002), Никшић: Универзитет Црне Горе – Философски факултет 2003, 75-94.

96. Кончаревић К. Мотивациона функција културолошког уџбеника руског језика у инословенској средини: проблеми и решења. Зборник Института за педагошка истраживања, бр. 33, 2001, 335-345.

97. Кончаревић К. О неким структурно-садржинским и функционалним параметрима савременог уџбеника руског језика у инословенској (српској) говорној и социокултурној средини, у: Уџбеник

и савремена настава, Београд: Завод за уџбенике 2007, 101-110.

98. Кончаревић К. Родной язык в учебнике русского языка как инославянского // Состояние и перспективы сопоставительных исследований русского и других языков. V международный симпозиум (Белград – Ниш, 30 мая-1 июня 2000 г.), Београд: Славистичко друштво Србије, 2000, 383-391.

99. Кончаревић К. *Савремена настава руског језика – садржаји, организација, облици*. Београд: Славистичко друштво Србије, 2004.

100. Кончаревић К. Савремени уџбеник страног језика: структура и садржај. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 2002.

101. Кончаревић К. Структура и садржај уџбеника руског језика за основну школу. Докторска дисертација. Београд: Филолошки факултет, 1997.
102. Кончаревић К. Теорија комуникационе културе у лингводидактичкој примени. Речи, књ. VII/ 1 (2015) 35-46.
103. Кончаревич, К. Лингводидактический аспект сопоставительного изучения русской и сербской коммуникативных культур. // Русский язык как инославянский. Современное изучение русского языка и русской культуры в инославянском окружении. Белград, 2014, вып. VI, стр. 17–26.
104. Корнилов О. А. Языковые картины мира как производные национальных менталителов. - М., 1999. (2-е изд. 2002)
105. Костомаров В. Г. Американская версия лингвострановедения (обзор концепции "литературной грамотности") // Русский язык за рубежом. 1989. № 6.
106. Костомаров В. Г. Бурвикова Н. Д. Как тексты становятся прецедентными // Русский язык за рубежом. 1994. №1.
107. Костомаров В. Г. Языковой вкус эпохи. М., 1994.
108. Костомаров В. Г., Бурвикова Н. Д. Современный русский язык и культурная память // Этнокультурная специфика речевой деятельности. М., 2000.
109. Красных В. В. Этнопсихолингвистика и лингвокультурология : лекц. курс – М. : Гнозис, 2002.
110. Красных В. В., Гудков Д. Б. Когнитивная база и прецедентные феномены в системе других языков. М., 1997.
111. Крысин Л. П. Иноязычные слова в современном русском языке. М., 1968.
112. Кубрякова Е. С. Концепт // Краткий словарь когнитивных терминов. М., 1996.
113. Кузнецов А. М. Национально-культурное своеобразие слова // Язык и культура: Сб. обзоров. М.: ИНИОН АН СССР 1987.
114. Культура, человек и картина мира. М., 1987.
115. Лакета Н. Вредности савременог уџбеника. Београд: Научна књига – Учитељски факултет, 1993.
116. Лакета Н. Стварање уџбеника. У: Зборник радова са међународног симпозијума научника Југославије и Русије *Вредности савременог уџбеника I*. Ужице: Учитељски факултет Ужице, 55–63, 1997.
117. Лакета, Н. Листа вредности савременог уџбеника. У: Зборник радова са међународног симпозијума научника Југославије и Русије *Вредности савременог уџбеника III*. Ужице: Учитељски факултет Ужице, 63–92, 1999.
118. Левяш И. Я. Культура и язык. Минск, 1998.
119. Леонтович О. А. Проблема понимания в процессе межкультурной коммуникации // Языковая личность: культурные концепты. Волгоград - Архангельск: Перемена, 1996.
120. Леонтьев А. А. и Т. А. Королева (ред.) (1977). *Методика*. Москва: Русский язык, 120.
121. Леонтьев А. А. Языковое сознание и образ мира // Язык и сознание: парадоксальная рациональность. М., 1993, 16-21.
122. Леонтьев А. Н. Человек и культура. М., 1961.
123. Лихачев Д. С. Концептосфера русского языка // Известия РАН, Серия литературы и языка, 1993, т.52, #1.
124. Лихачев Д. С. Культура как целостная динамическая система // Вестник РАН. - 1994. № 8.
125. Логический анализ языка. Культурные концепты. М.: Наука, 1991.
126. Логический анализ языка: Образ человека в культуре и языке. М., 1999.

127.Лосев А. Ф. Знак. Символ. Миф. Труды по языкознанию. М., 1982.
128.Лотман Ю. М. Внутри мыслящих миров // Символ в системе культуры. М., 1996.
129.Лотман Ю. М. Несколько мыслей о типологии культуры // Языки культуры и проблемы переводимости. М., 1987.
130.Лотман Ю. М. О двух моделях коммуникации в системе культуры // Semeiotike. Тарту, 1971. № 6.
131.Лотман Ю.М. Семиотика культуры и понятие текста // Русская словесность. От теории словесности к структуре текста. Антология. Под ред. проф. В.П. Нерознака. М.: Academia, 1997.
132.Лучинина Е. Н. Лингвокультурология в системе гуманитарного знания // Критика и семиотика. Вып. 7. Тверь, 2004.
133.Маковский М. М. «Картина мира» и миры образов // Вопросы языкознания. - 1992. № 6.
134.Маковский М. М. Удивительный мир слов и значений. М., 1989=
135.Маковский М. М. Язык – миф – культура // Вопросы языкознания, 1997, #1.
136.Маковский М. М. Язык - миф - культура. Символы жизни и жизнь символов. - М.: Ин-т русского языка им. В.В.Виноградова, 1996.
137.Максимчук Н. А. Нормативно-научная картина мира русской языковой личности в комплексном лингвистическом рассмотрении. Смоленск, 2002. Ч.1 – 204 с. Ч. 2 – 256 с.
138.Марков Б. В. Разум и сердце: История и теория менталитета. СПб., 1993.
139.Маслова В. А. Введение в лингвокультурологию. М., 1997.
140.Маслова В. А. Лингвокультурология. М., 2001.
141.Маслова В. А. Связь мифа и языка // Фразеология в контексте культуры. М., 1999.
142.Маслова В. А. Филологический анализ поэтического текста. Минск, 1999.
143.Мейе А. Сравнительный метод в историческом языкознании. М., 1954.
144.Мердок Дж. Фундаментальные характеристики культуры // Антология исследований культуры. Т. 1. Интерпретация культуры. СПб.: Университетская книга, 1997.
145.Метса, А. А. и К. П. Алликметс. Коммуникативно ориентированные учебники вчера, сегодня, завтра. РЯЗР, 1988/4: 54–61.
146.Миролюбов А. А. Социокультурный компонент содержания обучения иностранным языкам // Мир образования-образование в мире. Научно-методический журнал. М., 2005, No 2.
147.Мокиенко В. М. Образы русской речи. Л., 1986.
148.Молчановский В. В. Преподаватель русского языка как иностранного. М., 1998.
149.Мурзин Л. Н. О лингвокультурологии, ее содержании и методах // COLLEGIUM. 1997. №1.
150.Нерознак В. П. От концепта к слову: к проблеме филологического концептуализма // Вопросы филологии и методики преподавания иностранных языков. Омск: Изд-во ОМГПУ, 1998.
151.Николаева Т. М. Текст // Лингвистический энциклопедический словарь. М.: Сов. энциклопедия, 1990.
152.Ольшанский И. Г. Лексика, фразеология, текст: Лингвокультурологические компоненты // Язык и культура. Вып. 2. М., 1999.
153.Ольшанский И. Г. Лингвокультурология: Методологические основания и базовые понятия // Язык и культура. Вып. 2. М., 1999.
154.Ольшанский И. Г. Этно(психо)семантика и национально-культурное своеобразие языков // Проблемы этносемантики: Сб. обзоров. - М.: ИНИОН РАН, 1998.
155.Папрић М. Матерњи језик и теорија часа. Београд: *Славистика*, XVII, 375–380, 2013.
156.Пассов, Е. И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. Москва: Русский язык, 1989.
157.Педагошки лексикон. (редакциони одбор Н. Поткоњак и др.). Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1996, 576.
158.Пешић Ј. Нови приступ структури уџбеника. Теоријски принципи и конструкцијска решења. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1998.
159.Плут Д. Истраживања уџбеника као основ за активне и смислене стратегије наставе. Београд: *Учитељ*, 67/68 (1–2): 75–84, 2000.
160.Плут Д. Социјализацијски обрасци основношколских уџбеника. Магистарски рад. Београд: Филозофски факултет, 1990.
161.Плут Д. Уџбеник као културно-потпорни систем. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства – Институт за психологију Филозофског факултета, 2003.
162.Попова З. Д., Стернин И. А. Понятие «концепт» в лингвистических исследованиях. Воронеж, 1999.

163. Потебня А. А. Из лекций по теории словесности. Лекция восьмая // Русская словесность: Антология. М., 1997.
164. Потебня А. А. Мысль и язык // Русская словесность. От теории словесности к структуре текста. Антология. М., 1997.
165. Потебня А. А. Символ и миф в народной культуре. М., 2000.
166. Почепчов О. Г. Языковая ментальность: способ представления мира // Вопросы языкознания. 1990. №6.
167. Правда, Е. А. Некоторые особенности коммуникативного поведения представителей сербскоязычной культуры. / Е. А. Правда // In: И. А. Стернин. П. Пипер (ред.) Коммуникативное поведение славянских народов. Вып. 19., Воронеж, 2004, стр. 184–188.
168. Практическая методика обучения русскому языку как иностранному // Гл. 2. Обучение лингвострановедческим средствам общения / Под. Ред. А. Н. Щукина. М., 2003.
169. Проблема языка и картины мира в философии культуры XX века // Философия культуры. Становление и развитие. СПб.:Лань, 1998.
170. Прохоров Ю. Е. К проблеме «концепта» и «концептосферы» // Язык, сознание, коммуникация: Сб. статей / Отв. ред.В. В. Красных, А. И. Изотов. М.: МАКС Пресс, 2005.Вып. 30.
171. Прохоров Ю. Е. Национальные социокультурные стереотипы речевого общения и их роль в обучении русскому языку иностранцев. М., 2003.
172. Прохоров Ю. Е., Стернин И.А. Русское коммуникативное поведение. М., 2002.
173. Савельева, Т. М. Психологические вопросы овладения русским языком. Минск: Издательство БГУ им. В. И. Ленина, 1983.
174. Сакусин П. Н. Филология и культурология. М., 1990.
175. Сафонова В. В. Изучение языков межкультурного общения в контексте диалога культур и цивилизаций. Воронеж, 1996.
176. Сафонова В. В. Социокультурный подход к обучению иностранным языкам. М., 1991.
177. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии. М., 1993.
178. Сергеева А. В. Русские стереотипы поведения. Традиции. Ментальност. М.,2005.
179. Слышкин Г. Г. От текста к символу: лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе. М., 2000.
180. Соколов Э. Ю. Культурология. М., 1994.
181. Солдатова М. А. Понятие лингвокультурного концепта в лингвистических исследованиях // II Международные Бодуэновские чтения: Казанская лингвистическая школа: традиции и современность (Казань, 11-13 декабря 2003 г.): Труды и материалы: В 2 т. Казань, 2003. Т. 2.
182. Солженицын А. И. Русский словарь языкового расширения. М., 1990.
183. Сорокин П. А. Человек. Цивилизация. Общество. М., 1992.
184. Сорокин Ю. А. Теория лакун и оптимизация межкультурного общения // Единицы языка и их функционирование: Межвуз. сб. науч. тр. Саратов: Изд-во Сарат. ун-та, 1994. Вып. 4.
185. Степанов Ю. С. Константы: Словарь русской культуры. Опыт исследования. М., 1997.
186. Стернин И. А. Концепт и языковая семантика // Связи языковых единиц в системе и реализации. Когнитивный аспект. Вып. 2. Тамбов, 1999.
187. Стернин, И. А. Коммуникативное поведение в структуре национальной культуры // Этнокультурная специфика языкового сознания. Москва, 1996, стр. 97–112.
188. Стернин, И. А. Коммуникативное поведение и межнациональная коммуникация // Этнолингвистические аспекты преподавания иностранных языков. Москва, 1996, стр. 75–81.
189. Стернин, И. А. Коммуникативное поведение и национальная культура // Вестник Воронежского государственного университета. - Серия 1. Гуманитарные науки. – 1996. - № 2, стр. 45–64.
190. Стернин, И. А. Модели описания коммуникативного поведения. Воронеж, 2015.
191. Стернин, И. А. Основные особенности русской коммуникативной культуры / И. А. Стернин // In: И. А. Стернин, П. Пипер (ред.) Коммуникативное поведение славянских народов. Вып. 19., Воронеж, 2004, стр. 10–25.
192. Стернин, И. А. Очерк русского коммуникативного поведения. Галле, 1991.
193. Стернин, И. А., Пипер, П. О контрастивном изучении коммуникативного поведения близкородственных народов (русская и сербская коммуникативны культуры) // In: И. А. Стернин. П. Пипер (ред.) Коммуникативное поведение славянских народов. Вып. 19., Воронеж, 2004, стр. 3–10.
194. Сукаленко Н. И. Отражение обыденного сознания в образной языковой картине мира. Киев, 1992.

195. Тарасов Е. Ф. Межкультурное общение – новая онтология анализа языкового сознания. – Этнокультурная специфика языкознания. М., 1996.
196. Тарасов Е. Ф. Язык и культура: методологические проблемы // Язык — Культура — Этнос. М.: Наука, 1994.
197. Тарланов 3. К. Этнический язык и этническое видение мира // Язык и этнический менталитет. Петрозаводск, 1995.
198. Телия В. Н. Культурно-национальные коннотации фразеологизмов: От мировидения к миропониманию // Славянское языкознание: Докл. рос. делегации. М., 1993.
199. Телия В. Н. Метафоризация и ее роль в создании языковой картины мира // Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира. М., 1988.
200. Телия В. Н. О методологических основаниях лингвокультурологии // XI Международная конференция «Логика, методология, философия науки». М.; Обнинск, 1995.
201. Телия В. Н. Роль образных средств языка в культурно-национальной окраске миропонимания // Этнопсихолингвистические аспекты преподавания иностранных языков. М., 1996.
202. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический, лингвокультурный аспекты. М., 1996.
203. Тер-Минасова С. Г. Война и мир языков и культур. М., 2007.
204. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация // Язык как зеркало культуры. М., 2000.
205. Толстой Н. И. Этнолингвистика в кругу гуманитарных дисциплин // Русская словесность. От теории словесности к структуре текста. Антология. Под ред. проф. В.П. Нерознака. М.: Academia, 1997.
206. Толстой Н. И. Язык – словесность – культура – самосознание // Русский язык за рубежом, 1994, #5-6.
207. Толстой Н. И. Язык и народная культура: Очерки по славянской мифологии и этнолингвистике. М., 1995.
208. Требјешанин, Б. и Душанка Лазаревић (приређ.). Савремени основношколски уџбеник. Теоријско-методолошке основе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 2001.
209. Трубецкой Н. С. История. Культура. Язык. М., 1995.
210. Уфимцева Н. В. Русские: опыт еще одного самопознания // Этнокультурная специфика языкового сознания. М., 1996, 139-162.
211. Уфимцева Н. В. Этнический характер, образ себя и языковое сознание русских // Языковое сознание:формирование и функционирование. М., 1998, 135-170.
212. Уфимцева Н. В. Языковое сознание и образ мира славян // Слово. Юбилеен сборник, посветен на 70-годишната на проф. Ирина Червенкова. С., 2001, 136-152.
213. Филкова П. Диахронический аспект лингвокультурологии // VIII Международный симпозуим МАПРЯЛ 2002. Теоретические и методические проблемы русского языка как иностранного в начале XXI века. Велико Търново, 2002, 32-40.
214. Филкова П. Единицы сопоставительной лингвокультурологии // VI Межународный симпозиум "*Проекты по сопоставительному изучению русского и других языков",* 1 - 5 июня 2004 г., Белград, 2004.
215. Филкова П. Сопоставительная лингвокультурология // Электронный ресурс http://www.russian.slavica.org/printout507.html
216. Формановская Н. И. Коммуникативно-прагматические аспекты единиц общения. М., 1998.
217. Фурманова В. П. Межкультурная коммуникация и лингвокультуроведение в теории и практике обучения иностранным языкам. Саранск, 1993.
218. Харченкова Л. И. Диалог культур в обучении русскому языку как иностранному. СПб., 1994.
219. Худяков А. А. Концепт и значение // Языковая личность: культурные концепты. Волгоград - Архангельск: Перемена, 1996.
220. Черданцева Т. 3. Идиоматика и культура (постановка проблемы) // ВЯ. 1996, № 1.
221. Шмелев А. Д. Русская языковая картина мира. М., 2002.
222. Щукин А. Н. (ред.) Методика преподавания русского языка как иностранного для зарубежных филологов-русистов. Москва: Русский язык, 1990.
223. Щукин А. Н. Обучение речевому общению на русском языке как иностранном, Москва: Русский язык, Курсы, 2015.
224. Юнг К. Г. Архетип и символ. М., 1991.

225. Язык и модель мира. М.: Наука, 1993.
226. Язык и этнический менталитет. Отв. ред. Тарланов З.К. Петрозаводск, 1995.
227. Язык. Сознание. Этнос. М., 1994.
228. Язык-система. Язык-текст. Язык-способность. М., 1995.
229. Яковлева Е. С. О понятии «культурная память» в применении к семантике слова // ВЯ. 1998, № 3.
230. Яковлева Е. С. Русская языковая картина мира. М.: Гнозис, 1994.

4. Циљ истраживања, хипотезе и очекивани резултати.

Основни циљ истраживања ове дисертације јесте добијање података о заступљености и начину презентовања социокултурних информација у уџбеницима руског језика, који ће помоћи ученицима општеобразовног профила наставе да унапреде комуникативну компетенцију.

Циљ је и идентификација процене ученика о утицају социокултурног садржаја на учење језика и процене наставника о обиму и начину представљања истог у уџбеницима.

Остали циљеви подразумевају прикупљање података који ће олакшати наставнику процес одабира одговарајућег уџбеника и његова унапређена квалитетна практична примена, а истовремено помоћи ученицима да на најједноставнији и најквалитетнији начин усвоје информације о другим културама које ће унапредити њихову свеукупну језичку компетенцију.

Хипотезе

Узимајући у обзир претходно наведени предмет и циљеве истраживања основна хипотеза од које ово истраживање полази је, ученици који изучавају комуникациону културу циљаног језика боље разумеју сопствену и боље се одређују према осталим културама, уче се вредности своје и уважавању различитих култура.

Полази се и од посебних претпоставки да ће истраживањем бити утврђено да постоји позитиван однос наставника према обиму и начину представљања социокултруног садржаја у уџбеницима, као и претпоставке да постоји позитиван однос ученика према истом садржају.

Једна од хипотеза је и да нећемо наћи велики број примера српског националног комуникационог понашања у уџбеницима, већ само руског. То даље имплицира да морамо испитати наставнике на који начин контрастирају комуникативно понашање двају језика садржано у уџбеничком материјалу, ако подаци који се односе на српску комуникативну културу изостају.

Очекивани резултати

Основни допринос овако конципираног истраживања подразумева повећање социокултурне и свеукупне језичке компетенције ученика. Очекујемо позитиван став наставника о начину презентовања социокултурног материјала у уџбеницима. Креирање нових идеја о употреби елемената националног понашања у настави добијених на основу мишљења наставника о начину представљања и употреби датог садржаја, такође је једно од очекивања.

Очекујемо и позитиван став ученика о начину на који усваја социокултурни садржај посредством уџбеника и позитиван став о начину тумачења садржаја од стране наставника.

5. План рада и методе истраживања.

Рад садржи осам тематских целина које су омеђене уводним поглављем и закључним разматрањима, а након којих следи списак коришћених извора и литературе. У наставку се детаљније наводи њихов садржај, праћен кратким описом сваке целине.

I Уводна разматрања (*О месту и улози, циљевима и задацима наставе руског језика у општеобразовној школи; Карактеристике језичких нивоа А1-Б2; Појам и карактеристике социокултурне компетенције*)

Стицање социокултурне компетенције прописано је не само у европским језичким документима, већ и у курикулумима свих европских земаља. У овом раду почећемо од курикулума у којима су истакнути циљеви и задаци наставе руског језика у општеобразовној школи, онога што прописује *Заједнички европски референтни оквир: учење, настава, оцењивање* (*Общеевропейские компетенции владения иностранным языком: изучение, преподавание, оценка*; Страсбург, 1996; русский перевод МГЛУ, 2003) и онога што су Руси не осврћући се на овај европски документ прописали, *Државни образовни стандард за руски језик као страни* (*Государственный образователный стандарт по русскому языку как иностранному*, 1999). Затим ћемо изложити карактеристике језичких нивоа од А1 до Б2 јер ћемо анализу уџбеника вршити на основу нивоа учења језика, где сваки ниво има прописан социокултурнии садржај који се у оквиру тог нивоа усваја. Садржај и обим материјала који ученици треба да усвоје одређује се етапом и нивоом владања језиком. Разјаснићемо појам и карактеристике социокултурне компетенције где ће објекти проучавања бити:

а) фонска знања

б) средства језика које изворни говорници користе како би изразили своје комуникативно понашање и обезбедили могућност интеркултуралне комуникације (еквивалентна, фонска, безеквивалентна лексика, фразеологија, афоризми)

в) средства невербалног понашања (мимика, гест, поза, изглед)

г) облици свакодневне комуникације као одраз националних карактеристика (менталитет) носиоца језика

д) културне склоности различитих народа сачуваних у речи

ђ) тактика говорног понашања.[1]

II Национално комуникативно понашање (*Појам и врсте комуникативног понашања; Модели дескрипције и анализе националног комуникативног понашања; Односи елемената руске и српске комуникативне културе*)

Термин и методолошку парадигму дескрипције комуникативног понашања (*коммуникативное поведение*) предложио је Јосиф Абрамович Стерњин 1989 г. (И.А.Стернин. О понятии коммуникативного поведения //Kommunikativfunktionale Sprachbetrachtung. Halle, 1989, стр. 279 - 282). Стерњин описује три модела или врсте комуникативног понашања и то, народа, групе или појединца. У овом раду испитује се национални модел комуникативног понашања. Разрађена су три основна модела дескрипције националног комуникативног понашања, ситуациони, аспекатски и параметарски који се међусобно допуњују и које кандидаткиња примењује у овом раду. До сада је највећи број истраживања обухватао ситуациони аспект, а кандидаткиња ће се потрудити да понуди анализу која обухвата комплементарно сва три модела.

III Преглед истоветности, сличности и разлика у руском и српском комуникативном понашању у сферама које су најактуелније за ученике

Свако описивање комуникативног понашања је контрастивно и базираће се на параметрима: често/ ретко, јако/ слабо, гласно/ тихо, полако/ брзо. Тако ће се боље сагледати истоветности, сличности и разлике двају култура где типологија односа укључује: *непостојање националних специфичности и постојање националних специфичности*.

[1] А. Н. Щукин, Обучение речевому общению на русском языке как иностранном, Русский язык, Курсы, Москва, 2015, стр. 220.

IV Заступљеност елемената руске и српске националне комуникативне културе у уџбеницима руског језика

Овде ћемо приказати резултате анализе уџбеника за основну школу и гимназију. Анализираћемо 34 уџбеника руског језика предвиђених за нивое владања језиком од А1 до Б2, одобрених од стране Министарства просвете Републике Србије. Подаци ће бити приказани табеларно и графиконима уз пратећа објашњења.

V Анализа ставова наставника

У овом поглављу анализираћемо податке прикупљене од стране наставника комбинованим инструментом који ћемо креирати за ту намену. Податке прикупљене истраживањем обрадићемо линеарном корелацијом и приказати табелама.

VI Анализа ставова ученика

Анализирамо податке прикупљене од стране ученика такође комбинованим инструментом који ћемо креирати за ту намену. Подаци прикупљени истраживањем биће обрађени линеарном корелацијом и приказани табелама.

VII Педагошке импликације

У оквиру овог поглавља добијене податке о заступљености и начину употребе социокултурних информација у уџбеницима руског језика од стране наставника и ученика искористићемо за давање предлога о начину примене тих података у педагошком процесу, који ће помоћи ученицима општеобразовног профила наставе да унапреде комуникативну компетенцију.

VIII Закључак

Износе се коначни закључци и предлози за даља истраживања, обзиром да радова на тему контрастивног истраживања националног комуникационог понашања руског и српског језика нема у великом броју.

Уколико се у току рада на дисертацији буде указала потреба за дефинисањем нових поглавља или подтема, како истиче кандидат, учиниће то у оквиру већ дефинисаног предмета истраживања.

Метод истраживања

Већ смо напоменули да је једна од претпоставки од које полазимо у овом раду да у уџбеницима руског језика нећемо наћи много примера српске комуникационе културе, већ искључиво само руске. Податке како се контрастирају ова два језика на социокултурном плану које нисмо добили анализом уџбеника добићемо, односно допунићемо статистичком обрадом података Упитника за ученике и Упитника за наставнике. Упитници ће бити састављени након анализе уџбеника ради објективнијег сагледавања празнина у садржају и конструисању одговарајућег комбинованог инструмента ради прикупљања података. Упитницима се испитују мишљења, ставови и искуства ученика о усвајању социокултурне компетенције. Испитују се мишљења, ставове и искуства наставника о заступљености социокултурног материјала у уџбеницима, начину на који врше поређења са српском комуникационом културом, реакцији ученика, евентуалној неравнотежи у културном садржају, по којим критеријумима су наставници бирали уџбеник руског језика итд.

Сматрамо да само процесом триангулације тј. комбиновањем различитих извора података тзв. „дидактичког троугла“ **наставник---уџбеник---ученик** можемо истражити и квантитативне и квалитативне податке, како бисмо упоредили различите резултате до којих смо дошли и на крају дали валидне закључке.

VII ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ И КАНДИДАТА:

На основу наведених података о кандидату, Комисија констатује да је Исидора Комадина подобан кандидат за израду докторске дисертације.

На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија констатује да је предложена тема подобна за израду докторске дисертације у области Русистике – Лингвокултурологије - филолошке науке.

На основу наведених података о предложеном ментору, Комисија констатује да је **проф. др Ксенија Кончаревић** подобна за ментора предложене докторске дисертације.

На основу изнесеног, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког фа-ултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидата Исидоре Комадине и предложене теме докторске дисертације под насловом**„ФОРМИРАЊЕ СОЦИОКУЛТУРНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ У НАСТАВИ РУСКОГ ЈЕЗИКА ПОСРЕДСТВОМ УЏБЕНИКА",** а да се за ментора именује др Ксенија Кончаревић, редовни професор на Катедри за славистику Филолошког факултета Универзитета у Београду.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

1. Др Ксенија Кончаревић, редовни професор
Филолошког факултета Универзитета у Београду

2. Др Биљана Марић, ванредни професор
Филолошког факултета Универзитета у Београду

3. Др Јелена Гинић, доцент
Филолошког факултета Универзитета у Београду

4. Др Маја Павловић-Шајтинац, доцент
Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привр. седиштем у Косовској Митровици